

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Mielenterveysomaisten keskusliiton- FinFami ry:n mielestä arviomuistio sosiaali - ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeista on mielenterveysomaisten ja läheisten näkökulmasta tarpeellinen ja ajankohtainen.

Valvonnan toimivuudella on merkittävä vaikutus mielenterveyspalvelujen laatuun, saatavuuteen, jatkuvuuteen sekä asiakas- ja potilasturvallisuuteen. Omaiset ja läheiset ovat usein keskeisessä asemassa tunnistamassa palvelujärjestelmän puutteita, mutta heidän kokemustietonsa jää nykytilanteessa liian vähälle huomiolle valvonnan ja ohjauksen kokonaisuudessa.

Mielenterveysomaisten kokemuksen mukaan omaisten esiin tuomat huolenaiheet eivät aina johda riittävän varhaiseen viranomaisreaktioon. Valvontalainsäädäntöä kehitettäessä omaiset ja läheiset tulisi tunnistaa keskeisinä tiedon tuottajina, erityisesti tilanteissa, joissa asiakas ei toimintakykynsä vuoksi kykene itse valvomaan etuaan.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen on omaisten näkökulmasta keskeistä. Kielellisten oikeuksien lisäksi valvonnassa tulisi huomioida alueelliset erot palvelujen saatavuudessa sekä varmistaa, että palvelut ovat aidosti kaikkien saavutettavissa taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta. Kokemusten mukaan palveluihin pääsy ja niiden laatu vaihtelevat merkittävästi, mikä asettaa asiakkaat ja heidän läheisensä eriarvoiseen asemaan.

Omaiset kuvaavat tilanteita, joissa hoitoon pääsy viivästyy tai katkeaa siirtymävaiheissa, eikä tieto kulje toimijoiden välillä. Tällöin vastuu arjen tuesta ja palvelujen yhteensovittamisesta jää omaisille ilman riittävää ohjausta. Lisäksi tieto sosiaali- ja potilasasiamiehen palveluista ei ole aina helposti saatavilla tai ymmärrettävää, mikä vaikeuttaa omaisten mahdollisuuksia tukea sairastunutta.

Erytistä huomiota tulee kiinnittää haavoittuviin ryhmiin, joissa riski epätasa-arvoiseen kohteluun ja puutteelliseen hoitoon pääsyyn on suurentunut. Näihin kuuluvat myös perheet ja läheiset, jotka kantavat merkittävää vastuuta ilman riittävää tukea. Yhdenvertaisen valvonnan edellytyksenä on, että nämä erot tunnistetaan ja huomioidaan palvelujärjestelmän kehittämisessä.

Valitusaikojen pituutta tulisi arvioida uudelleen mielenterveyspalvelujen erityispiirteet huomioiden. Valitusajan on oltava riittävän pitkä tai siihen tulee sisältyä joustoa tilanteissa, joissa asiakkaan toimintakyky on heikentynyt. Tämä vahvistaisi asiakkaiden ja omaisten mahdollisuuksia tuoda esiin epäkohtia ja edistäisi oikeusturvan toteutumista.

Kommenttinne arviomuiston luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

-

Puranen Tiina
Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami